

7. GENDEROVÁ POZITIVNÍ OPATŘENÍ V RADĚ EVROPY (RE)

7.1. Kodifikace genderové rovnosti a pozitivních opatření v RE

Od svého vzniku RE vypracovala přes 200 různých úmluv, které jednotlivé členské státy ratifikují dle svého uvážení.⁷⁴² Nejvýznamnější z nich je **Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP)**, která kodifikuje především **občanská a politická práva**, zatímco **sociální práva jsou uvedena v Evropské sociální chartě (ESCH)**.⁷⁴³ Oba tyto dokumenty jsou pro členské státy po ratifikaci právně závazné, nicméně režim jejich kontroly je rozdílný. Dodržování EÚLP posuzuje **Evropský soud pro lidská práva (ESLP)** a jeho rozhodnutí jsou právně závazná. Při porušení Úmluvy může ESLP vydat příkaz k nápravě, jako např. k finanční náhradě, změně zákona nebo změně praxe státu. Práva uvedená v ESCH posuzuje **Evropský výbor pro sociální práva (EVSP)** a jeho rozhodnutí jsou doporučující povahy. Stanoviska ostatních orgánů RE (Rady ministrů, Parlamentního shromáždění, Komise pro rovnost žen a mužů a Benátské komise) jako jsou obecná doporučení, usnesení, strategie, akční plány, či programy (tzv. „*soft law*“) jsou nezávazná, tvoří však důležitou součást norem RE, na které se ESLP i Výbor EVSP ve svých rozhodnutích často odvolávají.⁷⁴⁴

Uvedené právní zdroje RE představují jistou regionální paralelu k úmluvám OSN – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod odpovídá Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech a Evropská sociální chartě naopak Mezinárodnímu paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. RE má také svoji Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin, která představuje jistou obdobu CERD v OSN.⁷⁴⁵ Na rozdíl od OSN (Úmluvy CEDAW) **nemá RE samostatnou holistickou úmluvu na ochranu žen**.⁷⁴⁶ Ustanovení týkající se

⁷⁴² Seznam úmluv RE je dostupný z: <http://conventions.coe.int>.

⁷⁴³ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (CETS č. 005) ze dne 4. 11. 1950 (EÚLP); Evropská sociální charta (CETS č. 035) ze dne 18. 10. 1961 (ESCH). Oba dokumenty byly dále novelizované a doplňované na základě různých protokolů a dodatků. Jednotlivé členské státy nemají povinnost tyto základní úmluvy a na nich navazující instrumenty ratifikovat. Nicméně všechny státy ratifikovaly EÚLP (jako základní úmluvu RE) a většina států ratifikovala také ESCH a RESCH.

⁷⁴⁴ Viz např. případ *Zevnik* v podkapitole 7.2.5.

⁷⁴⁵ Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (CETS č. 157) ze dne 1. 2. 1995.

⁷⁴⁶ Tento fakt je poněkud překvapivý vzhledem k tomu, že RE od svého vzniku vypracovala desítky úmluv, které regulují různé oblasti a subjekty.

výslovně žen jsou tak roztržštěná v různých úmluvách a právních aktech.⁷⁴⁷ Jedinou úmluvou, která se více specificky věnuje ženám, je **Úmluva o předcházení násilí na ženách a domácímu násilí a boji proti němu, tzv. Istanbulská úmluva**.⁷⁴⁸ Obě úmluvy, pro ochranu žen před násilím i ochranu národnostních menšin, obsahují řadu ustanovení zavazující státy k pozitivním opatřením v širším či užším smyslu. I když holistická úmluva týkající se žen v RE chybí, její orgány vnímají rovnost pohlaví jako demokratický požadavek a tematicky se věnují zejména otázkám násilí na ženách, sexuálním a reprodukčním právům, rozdílným v odměňování a spoluúčasti žen na veřejném rozhodování.⁷⁴⁹ RE dále disponuje vlastní Strategií rovnosti žen a mužů, mezi cíle které patří dosažení vyvážené účasti žen a mužů na politickém a veřejném rozhodování.⁷⁵⁰

7.1.1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP) (1950)⁷⁵¹

Hlavní obsahem EÚLP jsou občanská a politická práva, kterých se mohou dovolávat smluvní státy, fyzické i právnické osoby.⁷⁵² EÚLP obsahuje pouze jedno právo výslovně se vztahující na ženy, a sice **právo uzavřít manželství** (článek 12).⁷⁵³ Nicméně EÚLP obsahuje **obecné anti-diskriminační ustanovení** (článek 14), které zákaz diskriminace na základě pohlaví uvádí jako první chráněný důvod.⁷⁵⁴

⁷⁴⁷ Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi (CETS č. 197) ze dne 16. 5. 2005; Úmluva o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání (CETS č. 201) ze dne 25. 10. 2007; a další usnesení a doporučení viz dále v této kapitole.

⁷⁴⁸ Úmluva o předcházení násilí na ženách a domácímu násilí a boji proti němu (CETS č. 210) ze dne 11. 5. 2011 (Istanbulská úmluva).

⁷⁴⁹ Více na RADA EVROPY. *Women's Rights and Gender Equality* [online]. Dostupné z: <https://bit.ly/3qViFjd>.

⁷⁵⁰ Podrobnosti k této strategii jsou uvedeny dále v této kapitole.

⁷⁵¹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (CETS č. 005) ze dne 4. 11. 1950 (EÚLP). Text Úmluvy byl od r. 1970 několikrát novelizován a všechny změny byly nahrazeny Protokolem č. 11 z r. 1998 a Protokolem č. 14, jenž vstoupil v platnost v r. 2010.

⁷⁵² Jakýkoli smluvní stát může za porušení úmluvy žalovat jiný smluvní stát, i když v praxi je to vzácné a ESLP dosud rozhodl pouze pět mezistátních případů. Stížnosti jednotlivců tvoří většinu případů, jejich předpokladem však je vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků (což potvrzuje subsidiární kontrolní pravomoc ESLP).

⁷⁵³ Toto právo je v EÚLP formulováno jako právo žen a mužů, což politici některých (zejména post-socialistických) zemí vykládají jako argument proti zavedení manželství pro všechny, byť v řadě států byl již institut manželství pro LGBTIQ+ komunitu zpřístupněn. V roce 2014 zřídila RE Jednotku pro sexuální orientaci a genderovou identitu (*Sexual Orientation and Gender Identity Unit*) pro poskytování podpory a odborných znalostí členským státům. Konkrétní témata zahrnují uznání právního pohlaví, začleňování rozmanitosti na pracovišti, boj proti nenávisným projevům, šikaně, a zločinům, i vícenásobnou diskriminaci. Komplexní přehled je dostupný z: <https://www.coe.int/en/web/soqi/home>.

⁷⁵⁴ Toto pořadí reflektuje postavení a roli evropských žen po druhé světové válce a naznačuje, že diskriminace na základě pohlaví v regionálním kontextu může být častějším problémem. Podobně

EÚLP

Čl. 14. Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno **bez diskriminace** založené na jakémkoli důvodu, jako je **pohlaví**, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.

Tento článek o nediskriminaci je formulován v **akcesorické formě** – garantuje „užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou“, čili požadavek nediskriminace musí být spojen s jedním z práv nebo svobod uvedených přímo v EÚLP. Úmluva neobsahuje **žádná ustanovení o pozitivních opatřeních**, což není překvapivé vzhledem k tomu, že byla vypracována po druhé světové válce.⁷⁵⁵ Progresivnější ustanovení byla do *acquis* RE zavedena prostřednictvím protokolů k EÚLP a dalších závazných a nezávazných aktů v následujících dekadách.⁷⁵⁶ Nicméně v důsledku výkladu ESLP má mnoho článků EÚLP nejen negativní, ale také pozitivní charakter vyžadující aktivní přístup smluvních států. Pro kontext této publikace je důležité zmínit **právo na svobodné volby** (článek 3) Dodatkového protokolu z roku 1952 a **rovnost mezi manžely** (článek 5) Protokolu č. 7 z roku 1984. Protokol č. 12 je vzhledem ke své důležitosti analyzován samostatně níže.

7.1.2. Protokol k EÚLP č. 12 (2000) – obecný zákaz diskriminace⁷⁵⁷

Neakcesorické ustanovení o nediskriminaci, tzv. všeobecný zákaz diskriminace byl k EÚLP připojen prostřednictvím Protokolu č. 12, který rozšířil ochranu před diskriminací na **všechna práva upravená vnitrostátními zákony**. Jedná se o skutečně široké pojetí, které značně rozšiřuje odpovědnost států a zřejmě právě z tohoto důvodu řada zemí včetně ČR tento protokol dosud neratifikovala.⁷⁵⁸ **Protokol č. 12**

„privilegované postavení“ mezi zakázanými důvody má pohlaví i v právu EU. *Acquis* OSN na druhé straně jako první zakázaný důvod diskriminace uvádí rasu (Charta OSN článek 1 odst. 3, VDLP čl. 2, čl. 16, MPOPP čl. 2 odst. 1, čl. 4, čl. 24, čl. 26, MPHŠKP čl. 2 odst. 2).

⁷⁵⁵ Mezi EÚLP podepsanou v r. 1950 a prvními mezinárodními dokumenty zavádějícími pozitivní opatření, jako je CEDAW (1979) a Směrnicí EU o rovném zacházení s muži a ženami v zaměstnání (1976) existuje téměř 30letý rozdíl.

⁷⁵⁶ Primárním prostředkem soudního výkladu ESLP je doktrína živého nástroje, tj. Úmluva je vykládána ve světle současných podmínek. Viz Rozsudek ESLP ze dne 25. 4. 1978, *Tyrrer proti Spojenému království*, C–5856/72; Rozsudek ESLP ze dne 13. 6. 1979, *Marckx proti Belgii*, C–6833/74; Rozsudek ESLP ze dne 22. 10. 1981, *Dudgeon proti Spojenému království*, C–7525/76; Rozsudek ESLP ze dne 4. 2. 2005, *Mamatkulov a Askarov proti Turecku*, C–46827/99 a C–46951/99; Rozsudek ESLP ze dne 12. 11. 2008, *Demir a Baykara proti Turecku*, C–34503/97.

⁷⁵⁷ Protokol č. 12 k EÚLP (CETS č. 177) ze dne 4. 11. 2000. Dostupné z: <https://bit.ly/3zoTIGp>.

⁷⁵⁸ Protokol vstoupil v platnost v r. 2005 a do roku 2021 byl ratifikován 20 státy. ČR tento protokol podepsala v r. 2000, ale dosud jej neratifikovala. Dostupné z: <https://bit.ly/3emqI2i>.

neobsahuje žádná závazná ustanovení o **pozitivních opatřeních**, nicméně **Preamble** tohoto protokolu možnost jejich přijetí uvádí, přičemž samotná formulace je velmi široká, neboť indikuje úplnou rovnost pro všechny.

Protokol EÚLP č. 12

Preamble „(...) zásada zákazu diskriminace nebrání účastnickým státům v přijímání **opatření na podporu úplné rovnosti** za předpokladu, že pro tato opatření existuje **objektivní a přiměřené opodstatnění** (...)“

Čl. 1. odst. 1. Užívání každého práva **přiznaného zákonem** musí být zajištěno bez jakékoli diskriminace z důvodu **pohlaví**, rasy, barvy pleti, jazyka a náboženství, politického či jiného smýšlení, národnostního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu či jiného postavení.

Důvodová zpráva k tomuto protokolu potvrzuje možnost přijímání pozitivních opatření, zároveň však zdůrazňuje, že jejich přijetí není povinností smluvních států.⁷⁵⁹ Dle zprávy je hlavním cílem EÚLP negativní povinnost smluvních států upustit od diskriminace jednotlivců a ukládání „programové povinnosti“ zavést pozitivní opatření by tak bylo v rozporu s podstatou Úmluvy, která je založena na záruce dostatečně konkrétních a ospravedlnitelných práv jednotlivců.⁷⁶⁰ Tento postoj je v kontrastu s pozicí Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen, který zdůrazňuje potřebu použití pozitivních opatření za účelem nápravy systémové diskriminace zranitelných skupin. Navzdory prvotnímu konzervativnějšímu postoji, ESLP použití pozitivních opatření již v několika rozhodnutích schválil, přičemž stanovil podmínky jejich aplikace. Dle zprávy existence **znevýhodněných skupin**/kategorií osob nebo existence **faktických nerovností** může představovat důvody pro přijetí „opatření poskytujících konkrétní výhody na podporu rovnosti“.⁷⁶¹ Z formulace Preamble i dosavadní judikatury ESLP zároveň vyplývá, že zavedení pozitivních opatření musí mít **objektivní a rozumné odůvodnění (tj. sledovat legitimní cíl)** a musí být **přiměřené**.⁷⁶²

⁷⁵⁹ Důvodová zpráva k protokolu č. 12 k EÚLP (CETS č. 177) ze dne 4. 11. 2000. Dostupné z: <https://bit.ly/3eUB739>.

⁷⁶⁰ Tamtéž, odstavec 16.

⁷⁶¹ Tamtéž.

⁷⁶² Např. Rozsudek ESLP, *Belgický jazykový případ*, C-1474/62, 1677/62, 1691/62, 1769/63, 1994/63, 2126/64, část B., odst. 10: „[...] zásada rovného zacházení je porušena, pokud rozlišení nemá žádné objektivní a rozumné odůvodnění. Existence takového odůvodnění musí být posouzena ve vztahu k cíli a účinkům posuzovaného opatření s přihlédnutím k zásadám, které běžně převládají v demokratických společnostech. Rozdílné zacházení při výkonu práva stanoveného v Úmluvě nemusí sledovat pouze legitimní cíl: článek 14 je rovněž porušen, pokud je jasně prokázáno, že neexistuje rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a sledovaným cílem“; Rozsudek ESLP, *Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, C-9214/80, 9473/81, 9474/81, odst. 72: „rozdílné zacházení“ je diskriminační, pokud „nemá žádné objektivní a rozumné odůvodnění“, to znamená, pokud nesleduje „legitimní cíl“ nebo pokud neexistuje „přiměřený poměr proporcionality mezi použitými prostředky a cíl, o jehož uskutečnění se usilovalo“.

7.1.3. Evropská sociální charta (ESCH) (1961)⁷⁶³

ESCH upravuje hospodářská, sociální a kulturní práva, která v hlavní úmluvě EÚLP vesměs chybějí. Kromě druhu práv jsou odlišně upraveny i povinnosti smluvních států. Zatímco EÚLP ukládá v zásadě negativní povinnost států nezasahovat do užívání zaručených práv, ESCH vyžaduje aktivní státní regulaci. Smluvním státům ESCH ukládá zejména **pozitivní povinnost** usilovat všemi vhodnými prostředky o dosažení podmínek, za nichž lze účinně realizovat **konkrétní sociální a hospodářská práva** a zásady garantované v ESCH (čl. 20). Mezi tato práva mimo jiné patří: právo na zvláštní ochranu zaměstnaných žen v případě mateřství (článek 8) a právo matek a dětí na přiměřenou sociální a hospodářskou ochranu (článek 17). Nicméně ESCH neobsahuje samostatné **anti-diskriminační ustanovení** (toto je uvedeno pouze v Preambuli) a ani **ustanovení o pozitivních opatřeních**. Článek o pozitivních opatřeních v užším smyslu zavedl až Dodatkový protokol k ESCH v roce 1988, který následně převzala Revidovaná verze ESCH (RESCH) v roce 1996.⁷⁶⁴

ESCH

Preambule: (...) majíce na zřeteli, že užívání sociálních práv by mělo být zajištěno **bez diskriminace** z důvodu rasy, barvy pleti, **pohlaví**, náboženství, politického názoru, národního původu nebo sociálního původu...

Kontrolu nad dodržováním Charty realizuje Evropský výbor pro sociální práva primárně administrativně, na základě **pravidelných zpráv** o plnění jednotlivých ustanovení předkládaných smluvními státy (nejedná se tudíž o soudní kontrolu na základě individuálních stížností). Tento systém byl dále upraven dodatkovými protokoly z roku 1991 a 1995. Protokol z roku 1991 zlepšil účinnost kontrolního mechanismu, zejména posílením pozic národních organizací zaměstnavatelů a odborů, které mohou zasílat připomínky ke zprávám a rozšířením pravomoci EVSP o oprávnění požadovat dodatečné informace.⁷⁶⁵ Protokol z roku 1995 dále zavedl možnost podání **kolektivních stížností** na nesoulad národního práva nebo praxe s ESCH.⁷⁶⁶ Výbor EVSP tím získal možnost zaměřit se na komplexnější systémové nedostatky než ESLP, který se věnuje primárně individuálním stížnostem. Vzhledem k tomu, že EVSP není možné předkládat stížnosti na individuální situace, není nutné v případě kolektivních stížností vyčerpat všechny vnitrostátní prostředky nápravy a stěžující

⁷⁶³ Evropská sociální charta (CETS č. 035) ze dne 18. 10. 1961 (ESCH). Text ESCH a jejího Dodatkového protokolu spolu s pravidelnými zprávami ČR o plnění ESCH jsou dostupné z: <https://bit.ly/3HIO4S8>.

⁷⁶⁴ Dodatkový protokol k ESCH (CETS č. 128) ze dne 5. 5. 1988; Revidovaná ESCH (CETS č. 163) ze dne 3. 5. 1996 (RESCH).

⁷⁶⁵ Protokol, kterým se mění ESCH (CETS 142) ze dne 21. 10. 1991.

⁷⁶⁶ Dodatkový protokol k ESCH zakládající systém kolektivních stížností (CETS č. 158) ze dne 9. 11. 1995.

organizace nemusejí být obětmi namítaného porušení.⁷⁶⁷ I když je kontrolní mechanismus EVSP formálně slabší, přijímá mnohem více stížností než ESLP, přičemž se k případům v podstatě nemusejí vyjádřit vnitrostátní soudy.⁷⁶⁸ Výbor se ve svých doporučeních často opírá o shodu mezinárodní úpravy a praxe a působí v tomto smyslu jako důležitý mechanismus sblížení norem.

7.1.4. Dodatkový protokol k ESCH (1988)⁷⁶⁹ – pozitivní opatření v práci

Dodatkový protokol z roku 1988 rozšířil ESCH o 12 sociálních a hospodářských práv.⁷⁷⁰ Pro náš kontext je nejdůležitější právo na **rovné příležitosti a rovné zacházení v zaměstnání bez diskriminace z důvodu pohlaví** (článek 1). Toto ustanovení umožňuje přijmout „vhodná opatření“ k zajištění rovnosti v oblasti zaměstnání a povolání (**včetně rozvoje kariéry a povýšení**), přičemž formulace naznačuje měkčí/neutrálnější formy opatření. Odstavec 3 dále umožňuje použití „**zvláštních opatření**“ k odstranění *de facto* nerovnosti, které indikují tvrdší preferenční opatření.

Dodatkový protokol k ESCH z roku 1988

Čl. 1 Právo na rovné příležitosti a na rovné zacházení v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví

1. S cílem zajistit účinné uplatnění práva všech pracovníků na **rovné příležitosti a na rovné zacházení** v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví se smluvní strany zavazují uznat toto právo a **přijmout vhodná opatření** k zajištění nebo podpoře jeho naplňování v následujících oblastech:
 - a. přístup k zaměstnání, ochrana proti propuštění a znovuzařazení do zaměstnání;
 - b. odborné poradenství, výcvik, rekvalifikace a rehabilitace;
 - c. podmínky zaměstnání a pracovní podmínky včetně odměňování;
 - d. rozvoj kariéry včetně povýšení.**
2. Ustanovení týkající se ochrany žen, zejména pokud jde o těhotenství, porod a období po porodu, nebudou považována za diskriminaci zmíněnou v odstavci 1 tohoto článku.
3. Odstavec 1 tohoto článku nebrání přijetí **zvláštních opatření s cílem odstranit *de facto* nerovnosti.**

⁷⁶⁷ Více na: <https://bit.ly/34Fk2e6>; <https://bit.ly/3rjst61>.

⁷⁶⁸ SCHORM, V. Mezinárodní a zejména evropský rámec vnitrostátní debaty o právní ochraně sociálních práv. *Jurisprudence*. 2019, č. 3, s. 46. Dostupné z: <https://bit.ly/33nnk5A>.

⁷⁶⁹ Dodatkový protokol k ESCH (CETS č. 128) ze dne 5. 5. 1988. Dostupné z: <https://bit.ly/3OSoUya>.

⁷⁷⁰ Např. právo na informace a konzultace, právo podílet se na stanovení a zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí, právo starších osob na sociální ochranu atd.

4. Profesionální činnosti, které mohou být z důvodu jejich povahy nebo podmínek, za nichž jsou prováděny, svěřeny pouze osobám jednoho pohlaví, mohou být vyjmuty z rozsahu tohoto článku nebo některých jeho ustanovení.

Podle **Důvodové zprávy** článek 1 odst. 3 vychází z potřeby urychlit eliminaci pokračujících faktických nerovností ovlivňujících ženy.⁷⁷¹ Spolu s legislativou jsou proto smluvní státy **povinny podniknout** konkrétní kroky, včetně **pozitivních opatření k odstraňování faktických nerovností** ovlivňujících vzdělávání nebo pracovní příležitosti žen.⁷⁷² Zvláštní opatření dle tohoto článku jsou přípustná, ale nikoli povinná a mají být **přechodná** a postupně zrušená, jakmile bude dosaženo rovnosti.⁷⁷³ Podle Důvodové zprávy jsou státy povinny ve svých zprávách uvést obecný právní rámec, informace o reformách a přijatých opatřeních (administrativních opatření, akčních plánů atd.), i statistiky a relevantní informace, zejména o rozdílech v zaměstnanosti a mzdách dle pohlaví.⁷⁷⁴ ČR tento Dodatkový protokol ratifikovala v roce 1999 a uvedené ustanovení sloužilo jako základ pro kolektivní stížnost *UWE proti ČR*.⁷⁷⁵

7.1.5. Dodatkový protokol k ESCH (1995)⁷⁷⁶ – systém kolektivních stížností

Dodatkový protokol z roku 1995 zavedl možnost podání **kolektivních stížností** pro porušení ESCH. Podat kolektivní stížnost jsou oprávněné mezinárodní organizace zaměstnavatelů a odborů a vybrané nevládní organizace, které mohou namítat **nesoulad státní právní úpravy či praxe** s některým ustanovením Charty, u států, které již tento protokol ratifikovaly (článek 1). V případě že EVSP posoudí stížnost jako přijatelnou, vyzve smluvní stranu i stěžovatele k předložení všech dostupných informací a dokladů a může zorganizovat ústní projednání (článek 7). Po prošetření EVSP vypracuje zprávu a v případě porušení ESCH vydá doporučení, na které musí smluvní stát reagovat v nejbližší periodické zprávě a doložit přijatá opatření (článek 8). Tento mechanismus není zabezpečen sankcemi, nicméně smluvní strany se obvykle snaží kritizovanou oblast zlepšit. ČR tento protokol ratifikovala v roce 2012 a na jejím základě již obdržela řadu stížností, včetně výše uvedeného případu *UWE proti ČR*.

⁷⁷¹ RADA EVROPY. *European Social Charter, Collected texts (7th eds)* [online], 2015, s. 132, odst. 26. Dostupné z: <https://bit.ly/2ZU7ieR>.

⁷⁷² Tamtéž, s. 258.

⁷⁷³ Tamtéž, s. 132, odst. 26.

⁷⁷⁴ Tamtéž, s. 216.

⁷⁷⁵ Rozhodnutí EVSP ze dne 5. 12. 2019, *UWE proti ČR*, C-128/2016. Více v podkapitolách 7.3.1, 7.4.6 a 10.3.2.3.

⁷⁷⁶ Dodatkový protokol k ESCH zakládající systém kolektivních stížností (CETS č. 158) ze dne 9. 11. 1995. Dostupné z: <https://bit.ly/3oMI3b8>.

7.1.6. Revidovaná Evropská sociální charta (RESCH) (1996)⁷⁷⁷ – pozitivní opatření v práci

RESCH z roku 1996 spojila všechna práva zaručená ESCH z roku 1961 a jejím Dodatkovým protokolem z roku 1988 a přidala i některá nová práva.⁷⁷⁸ Revize zavedla právo na ochranu před obtěžováním na pracovišti (článek 26) i právo pracovníků s povinnostmi k rodině na stejné příležitosti a rovné zacházení (článek 27).⁷⁷⁹ Jedním z nejdůležitějších práv pro náš kontext je **právo na rovné příležitosti a rovné zacházení v otázkách zaměstnání a povolání bez diskriminace z důvodu pohlaví** (článek 20). Tento článek byl převzatý z Dodatkového protokolu k ESCH z roku 1988 (článek 1 odst. 1) a stanovuje, že smluvní státy se zavazují přijmout „vhodná opatření“ k zajištění a podpoře rovnosti v této oblasti. **Odstavec 3 o přijetí „zvláštních opatření“ s cílem odstranit *de facto* nerovnosti** (spolu s odstavci 2 a 4) byl rovněž převzat do revidované Charty, byl však umístěn do článku N – do Přílohy, která je nedílnou součástí smlouvy.⁷⁸⁰

RESCH článek N – Příloha

Čl. 20 odst. 1. Má se zato, že otázky sociálního zabezpečení, jakož i další ustanovení týkající se dávek v nezaměstnanosti, starobních dávek a dávek pozůstalostních, mohou být vyjmuta z rozsahu tohoto článku.

Čl. 20 odst. 2. Ustanovení týkající se ochrany žen, zejména pokud jde o těhotenství, porod a období po porodu, nebudou považována za diskriminaci zmíněnou v tomto článku.

Čl. 20 odst. 3. Tento článek nebrání přijetí **zvláštních opatření s cílem odstranit *de facto* nerovnosti**.

Čl. 20 odst. 4. Profesionální činnosti, které mohou být z důvodu jejich povahy nebo kontextu, ve kterém jsou prováděny, svěřeny pouze osobám jednoho pohlaví mohou být vyjmuty z rozsahu tohoto článku nebo některých jeho ustanovení. Toto ustanovení nesmí být vykládáno tak, že vyžaduje, aby Smluvní strany vtělily do svých zákonů nebo nařízení seznam povolání, která z důvodu jejich povahy nebo

⁷⁷⁷ Revidovaná Evropská sociální charta (CETS č. 163) ze dne 3. 5. 1996 (RESCH). Dostupné z: <https://1url.cz/UuT3p>.

⁷⁷⁸ K těmto ustanovením patří právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením, právo na bydlení, právo na ochranu v případech ukončení pracovního poměru, práva zástupců zaměstnanců v podnicích, lepší ochrana mateřství a sociální ochrana matek, lepší ochrana zaměstnaných dětí i handicapovaných lidí.

⁷⁷⁹ Tento článek se vztahuje na pracující muže a ženy s povinnostmi k jejich závislým dětem i k dalším závislým členům rodiny, které je omezují v možnostech přípravy, vstupu, účasti nebo postupu v ekonomické činnosti. Kategorie závislých osob má být definovaná vnitrostátním právem smluvních států a má poskytnout možnost kterémukoliv z rodičů získat rodičovské volno k péči o dítě (po skončení mateřské dovolené).

⁷⁸⁰ Dostupné z: <https://rm.coe.int/168007cde4>.